

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	: Sędzia	Jarosław Marek Kamiński
Protokolant	:	Małgorzata Sakowicz - Pasko

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2022 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. S. i A. S.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 23 czerwca 2021 r. sygn. akt I C 43/21

oraz zażalenia powodów

na postanowienie zawarte w punkcie IV wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 23 czerwca 2021 r. sygn. akt I C 43/21

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 8.100 (osiem tysięcy 100) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;**

III. **zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 11.817 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;**

IV. **zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 1.950 (jeden tysiąc dziewięćset pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

(...)

Sygn. I ACa 847/21

UZASADNIENIE

Powodowie A. S. i M. S., w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu (...) S.A. w W., wnieśli o:

1) ustalenie, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...), waloryzowany kursem (...), z 7 sierpnia 2008 r. zawarty przez (...) Bank S.A. z/s w W., poprzednika prawnego (...) S.A. z/s w W. a powodami, jest nieważna,

ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia żądania głównego wnieśli o:

2) ustalenie, że w umowie o kredyt hipoteczny postanowienia § 1 ust. 3a, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 6, § 16 ust. 3, stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powodów,

oraz

3) zwrot kosztów procesu.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w punkcie I oddalił powództwo o ustalenie, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 07 sierpnia 2008 r. zawarta przez (...) Bank S.A. z siedzibą w W., poprzednika prawnego pozwanego a A. S. i M. S. jest nieważna; w punkcie II ustalił, że następujące postanowienia umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...), waloryzowany kursem (...), z dnia 07 sierpnia 2008 r. zawartej przez (...) Bank S.A. z siedzibą w W., poprzednika prawnego pozwanego a A. S. i M. S.:

- § 1 ust 3 A umowy,

- § 7 ust. 1 umowy w zakresie określenia kredytu: „waloryzowanego kursem kupna waluty w (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu”,

- § 11 ust. 4 umowy w zakresie określenia, że raty kapitałowo – odsetkowe są: „po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującej na dzień spłaty z godziny 14.50,

- § 13 ust. 6 umowy,

- § 16 ust. 3 umowy

stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powodów;

w punkcie III w pozostałym zakresie oddalił powództwo o ustalenie bezskuteczności postanowień umowy; w punkcie IV wzajemnie zniósł koszty procesu między stronami.

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Pozwany (...) S.A. jest następcą prawnym (...) Bank S.A z siedzibą w W.. W dniu 8 lipca 2008 r. powodowie złożyli wnioski o kredyt. We wniosku tym ubiegali się o kredyt w łącznej wysokości 243.000 zł, przy czym jako walutę wskazali (...). Kredyt miał być przeznaczony na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym w O.. Tego dnia powodowie złożyli oświadczenie, że bank przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu hipotecznego w PLN, z której ostatecznie zrezygnowali. Wybrali ofertę kredytu denominowanego w walucie obcej. Oświadczyli również, że mają pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności, że niekorzystana zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu oraz wzrost całego zadłużenia. Oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych, które mogą wpłynąć na zwiększenie comiesięcznych rat i wartości zaciągniętego kredytu. Wskazali, że przedstawiono im symulację wysokości rat kredytu

W dniu 19 lipca 2008 r. zapadła pozytywna decyzja kredytowa. W dniu 7 sierpnia 2008 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...), waloryzowany kursem (...). W umowie tej bank udzielił powodom kredytu w wysokości 243.000 zł waloryzowanego kursem (...). (§1 ust. 2 i 3).

Jednocześnie wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 18 lipca 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 125.432,30 CHF, przy czym była to jedynie kwota informacyjna, niestanowiąca zobowiązania banku. Nadto, wskazano, że wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie (§1 ust. 3a umowy). Kredyt udzielony był na 360 miesięcy od 7 sierpnia 2008 r. do 10 sierpnia 2038 r. i płatny w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§1 ust. 4 i 5). Na dzień wydania decyzji kredytowej, oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 3,78% i marży (...) 1,00% (§ 1 ust. 8), z kolei dla należności przeterminowanych oprocentowanie w stosunku rocznym wynosiło 14,78% (§1 ust. 9).

Celem kredytu było nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu położonego w O. przy ul. (...). Wartość nieruchomości oszacowano na 304.000 zł (§2 ust. 1).

Stosownie do § 7 ust. 1 umowy, (...) udzielił kredytobiorcy na jego wniosek kredytu hipotecznego przeznaczonego na określony w § 1 ust. 1 cel, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Bank SA. Kwota kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu.

Zgodnie z § 10 umowy, kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8.

Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej została ustalona jako stawka bazowa LIBOR 3M z 27 czerwca 2008 r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowym marżę wynoszącą 1,00% (§ 10 ust. 2). Bank, co miesiąc dokona porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego (z wyłączeniem sobót) poprzedniego miesiąca i dokona zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku, gdy stawka bazowa zmieni się o co najmniej 0,10 punktu procentowego w porównaniu do obowiązującej stawki bazowej (§ 10 ust. 3). Zmiana wysokości oprocentowania kredytu (...) dokona najpóźniej piątego dnia roboczego miesiąca, następującego po miesiącu, w którym dokonana została zmiana stawki bazowej, o której mowa w § 10 ust. 3 (§10 ust. 4). Informacja na temat obowiązującego oprocentowania kredytu podawana będzie do wiadomości na stronach internetowych (...), a dodatkowo kredytobiorca otrzyma powiadomienia za pośrednictwem mLinii oraz sieci Internet, poczty elektronicznej e-mail (§ 10 ust. 5). W przypadku zmiany stóp procentowych w (...), zmiana oprocentowania dla uruchomionego kredytu nastąpi w dniu spłaty najbliższej raty wynikającej z harmonogramu spłat, której płatność wypada po dniu, od której obowiązuje zmienione oprocentowanie banku (§ 10 ust. 6).

Spłata kredytu zgodnie z § 12 umowy odbywała się w ten sposób, że kredytobiorca zlecał i upoważniał bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu oraz na finansowanie składek z tytułu ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych oraz ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej. Pobieranie tychże kwot następowało z konta o nr (...) (...) - (...) - (...). Jednocześnie powodowie zobowiązali się do zapewnienia na wskazanym rachunku, w terminach zawartych w harmonogramie spłat, środków odpowiadających wysokości wymagalnej raty kapitału i odsetek. (§ 6 i 12 umowy).

Zgodnie z §11 ust. 1 i 2 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kapitału i odsetek w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych określonych w § 1 ust. 5 umowy, terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który to harmonogram stanowił integralną część umowy i był doręczany listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w (...).

Raty płatne były 10 dnia każdego miesiąca, z tym że pierwsza rata kapitałowo – odsetkowa płatana była po co najmniej 28 dniach od daty uruchomienia kredytu, nie później niż po 61 dniach od daty uruchomienia kredytu (§ 11 ust. 3 i § 1 ust. 6).

W myśl § 11 ust. 4 umowy, raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Stosownie do § 13 ust. 6 umowy, wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) banku obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.

Zgodnie z § 9 umowy bank pobiera od kredytobiorcy prowizję w wysokości określonej w § 1 ust. 7 i 7a płatną jednorazowo w dniu uruchomienia kredytu. Prowizja nie podlega zwrotowi.

Zabezpieczeniem spłaty kredytu było ustanowienie hipoteki kaucyjnej na nabywanej nieruchomości objętej Kw (...) w wysokości 364.500 zł oraz cesją praw z umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez kredytobiorców na rzecz banku (§ 3 umowy).

W myśl § 16 ust. 3 umowy, z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności wynikającej z umowy kredytowej, bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa.

Zgodnie z regulaminem bank udziela kredytów hipotecznych złotych waloryzowanych kursem następujących walut obcych USD/EUR/ (...) lub innych walut obcych wskazanych przez (...), według tabeli kursowej (...) Banku S.A. W okresie spłaty kredytu bank może dokonać zmiany waluty będącej podstawą waloryzowania na pisemny wniosek kredytobiorcy. W przypadku zmiany waluty kredytu ze złotych na walutę obcą, kredytobiorca osiągający dochód w złotych polskich musi posiadać zdolność kredytową wystarczającą do spłaty miesięcznej raty kredytu w wysokości 120% raty kredytu hipotecznego przyjmowanego w kalkulacji zdolności kredytowej dla kredytu hipotecznego udzielonego w złotych polskich (§1 ust. 2 i 3 regulaminu). Zgodnie z § 24 ust. 2 regulaminu wysokość raty odsetkowej lub kapitałowo – odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej określona jest w tej walucie, natomiast spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty obcej, określonym w tabeli kursowej (...) banku na dzień spłaty. Kredyt został uruchomiony jednorazowo powodom.

Od 1 lipca 2009 r. bank wprowadził zmiany do oferty banku, umożliwiając kredytobiorcom dokonywanie spłaty rat kredytu w walucie waloryzacji kredytu. Zmiana waluty spłaty kredytu wymagała zawarcia aneksu do umowy (§ 27 regulaminu z 2009r.).

W związku z koniecznością wdrożenia zapisów Rekomendacji S II od dnia 1 kwietnia 2009 r., pozwany wprowadził do stosowania nowy regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych. W rozdziale III ust. 20 regulaminu określono, że:

- spread walutowy – to różnica pomiędzy kursem kupna sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej ogłaszanym przez bank w tabeli kursowej banku,

- tabela kursowa (...) Bank S.A. – tabela kursów (...) Banku, publikowana na stronach informacyjnych (...) – (...) W § 2 ust. 4 wskazano, że kursy kupna/sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych współczynników:

- bieżących notowań kursów wymiany walut na rynku międzybankowym,

- podaży i popytu waluty na rynku krajowym,

- różnicy stóp procentowych oraz stóp inflacji na rynku krajowym,
- płynności rynku walutowego,
- stanu bilansu płatniczego i handlowego.

Pismem z 18 listopada 2020 r. powodowie wezwali bank do wzajemnego rozliczenia się z łączącej ich umowy z uwagi na nieważność tej umowy oraz z uwagi na abuzywność zawartych w niej postanowień. Bank rozpoznał negatywnie zgłoszone przez nich wezwanie.

Na rozprawie 16 czerwca 2021 r. powodowie oświadczyli, że znane są im skutki ustalenia nieważności umowy.

Postanowienia umowy kredytu w zakresie kursów walut nie były przez powodów negocjowane.

Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt dokumenty. Za wiarygodne Sąd uznał zeznania powodów w zakresie, w którym wskazują na to, że do zawarcia umowy kredytu doszło w wyniku przejęcia wzorca umownego.

Przystępując do prawnej oceny sprawy, Sąd pierwszej instancji wskazał, że powodowie mogą żądać ustalenia przez sąd ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu, gdyż mają w tym interes prawny – art. 189 k.p.c. Dalej stwierdził, że zapisy umowy, łączącej strony, spełniają przesłanki art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe. Umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i zasadniczo jest dopuszczalna.

W dalszej kolejności, Sąd odniósł się do zgłoszonych przez powodów zarzutów w zakresie postanowień umownych zawartych w § 1 ust. 3a, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 6, § 16 ust. 3 umowy jako zawierających klauzule abuzywne. Wskazał, że zapisy umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione z powodami, a powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Wywiódł, że mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Oznacza to, że Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania - na gruncie zawartej umowy - wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Doszło do nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzącego do naruszenia interesów konsumenta. Wymóg przejrzystości i jasności postanowienia umownego nie został spełniony. Brak sprecyzowania jasnych i obiektywnych kryteriów ustalania przez Bank kursu waluty, przyjmowanego do rozliczania spłat kredytu w sposób, który pozwalałby na weryfikację poprawności kursu, a co za tym idzie sprawdzenie wysokości żądań banku (np. przez odwołanie do parametrów finansowych publikowanych lub znanych powszechnie) prowadził do zastrzeżenia dla Banku wyłącznej i niczym nieograniczonej kompetencji do ustalania wysokości kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu i ustalana wysokość zobowiązania powodów.

Powyższe w sposób oczywisty prowadziło do rażącego naruszenia interesów powodów. Narazało ich na niczym nieograniczone żądania pozwanego co do spłaty udzielonego kredytu i jego wysokości, zależne wyłącznie od kursu waluty ustalanego przez pozwanego. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN. W sposób dowolny zatem mógł kształtować wysokość zobowiązania powodów w walucie, w jakiej spłacał kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu. Oceny tej nie podważa okoliczność złożenia przez powodów oświadczenia w zakresie ryzyka kursowego. Czym innym jest bowiem ryzyko zmienności kursów, a czym innym ustalanie kursów walut przez Bank.

Postanowienia odwołujące się do kursów wymiany i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty stanowiącej podstawę rozliczeń umowy i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości wzajemnych zobowiązań przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do wypłaty kredytu, a następnie rozliczenia jego spłat.

Podsumowując, w ocenie Sądu postanowienia umowy, o jakich mowa w punkcie II wyroku mają charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ k.c. Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy. Nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów. Brak jest możliwości zastosowania art. 358 k.c. umożliwiającego ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej przez odniesienie się do waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, bowiem w dacie zawarcia spornej umowy, wzmiankowany przepis nie obowiązywał. Art. 358 k.c. wszedł w życie z dniem 14 stycznia 2009 r. mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 1506), zaś uznanie postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy następczo, ale ze skutkiem od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Przed wejściem tej nowelizacji w życie art. 358 k.c. wyrażał jedynie zasadę walutowości, której zakres był ograniczony m. in. w stosunku do banków, przez regulację prawa dewizowego. Nie może być zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej w dniu 07 sierpnia 2008 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest przesłanek do uznania przedmiotowej umowy o kredyt za nieważną. W myśl przepisu art. 385¹ § 2 k.c. należało wyeliminować postanowienia umowne o charakterze niedozwolonym składające się na klauzulę waloryzacyjną uznając, że udzielony powodom kredyt stanowił kredyt złotowy niezawierający takiej klauzuli.

Za możliwością utrzymania umowy przemawia okoliczność, że po wyeliminowaniu z umowy postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu, cel kredytu, okres i termin spłaty, wysokość prowizji oraz oprocentowanie. Zatem, tak skonstruowana umowa w pełni spełnia przesłanki umowy kredytu w świetle prawa bankowego i pozostaje zgodna z zasadą swobody kształtowania stosunków umownych, nie naruszając tym samym zasad współżycia społecznego. Po wyeliminowaniu z umowy postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota kredytu (jest to kwota 243.000 zł), cel kredytu, okres i termin spłaty oraz oprocentowanie wskazane w umowie. Tak skonstruowana umowa w pełni spełnia przesłanki umowy kredytu w złotych polskich w świetle prawa bankowego i pozostaje zgodna z zasadą swobody kształtowania stosunków umownych, nie naruszając tym samym zasad współżycia społecznego. W związku z powyższym powodowie winni spłacać kredyt w złotych polskich w terminach przewidzianych w umowie i z zastosowaniem przewidzianego pierwotnie oprocentowania według przewidzianej umownie stawki LIBOR..

Z tych przyczyn Sąd orzekł jak w punktach i II wyroku.

Postanowienia zawarte § 7 ust. 1 i 11 ust. 4 umowy, w pozostałym zakresie Sąd uznał za ważne i wiążące powodów i z tej przyczyny orzekł, jak w punkcie III.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd oparł na treści przepisu art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w punkcie II i IV zarzucając:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego,

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:
- art. 189 k.p.c.,
- art. 385¹ § 1 k.c.,
- art. 385² k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. ,
- art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. w zw. z art. 22¹ k.c. ,
- art. 24 ust. 3 w zw. z art. 17 ust. 4 pkt 2 ustawy o NBP.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości. W ramach wniosku ewentualnego wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Apelacja wnioskowała też o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Powodowie wnieśli zażalenie na postanowienie zawarte w punkcie IV wyroku, zarzucając naruszenie art. 98 k.p.c. oraz 100 k.p.c. Wnieśli o zmianę postanowienia poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania za pierwszą instalację oraz o przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie na koszt pozwanego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z regulacją art. 327¹ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły. Z tego też względu Sąd Apelacyjny zarzuty apelacji oraz zażalenia przedstawił powyżej w sposób skrótowy.

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie. Zażalenie powodów okazało się zasadne.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy. Ustalenia te wynikają z zebranych w sprawie dowodów i są efektem prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego. Na aprobatę zasługuje ocena Sądu pierwszej instancji, iż wskazane w zaskarżonym wyroku zapisy umowne mają charakter abuzywny i że wobec tego nie wiążą stron.

Chybiony okazał się zarzut naruszenia art. 189 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, zgodnie z którym interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. stanowi szeroką formułę, obejmującą wiele sytuacji prawnych, w których uwikłany może być podmiot występujący z powództwem. Interes prawny może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Uwzględnić należy sytuację prawną żądającego, ocenianą w płaszczyźnie zarówno obecnych, jak i przyszłych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych z jego udziałem. Przyjmuje się jednolicie, że interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa, powodująca potrzebę ochrony prawnej. Interes prawny może być rozumiany jako potrzeba prawna wynikająca z określonej sytuacji prawnej w przypadku, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem prawa przysługującego uprawnionemu, bądź też powstała wątpliwość co do jego istnienia. Nie należy go utożsamiać z interesem jedynie ekonomicznym. Musi to być rzeczywiście istniejąca i uzasadniona potrzeba udzielenia ochrony prawnej w wyniku ustalenia istnienia (nieistnienia) prawa lub stosunku prawnego, a nie tylko wynikająca z subiektywnego zapatrywania strony. Interes prawny wyraża się wówczas w usunięciu stanu niepewności (zob. np. wyroki SN: z 4 października 2001 r., I CKN 425/00; z 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09; z 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012, nr 7-8, poz. 101; z 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, OSNC 2012, nr 10, poz. 120).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że powód zachowuje interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie lub

mimo wytoczenia przeciwko niemu takiego powództwa przez stronę przeciwną na podstawie spornego stosunku prawnego, jeżeli z tego stosunku wynikają jeszcze inne lub dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne. W takim wypadku tylko powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego może w definitywny sposób rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powoda i zapobiec także na przyszłość możliwym sporom, a tym samym w pełny sposób zaspokoić jego interes prawny (zob. np. wyroki SN: z 30 października 1990 r., I CR 649/90; z 27 stycznia 2004 r., II CK 387/02; z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14; postanowienie SN z 18 listopada 1992 r., III CZP 131/92).

Interes powodów w ustaleniu bezskuteczności konkretnych zapisów umowy jest oczywisty, bez takiego rozstrzygnięcia nie istnieje bowiem możliwość definitywnego zakończenia sporu. Ostateczne rozstrzygnięcie powództwa usuwa stan niepewności powodów co do wysokości rat i sposobu rozliczenia umowy (zob. np. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., (...) 474/22; z 19 maja 2022 r (...) 797/22).

Przedmiotem niniejszej sprawy, na etapie postępowania apelacyjnego, jest roszczenie powodów o ustalenie bezskuteczności określonych zapisów umowy, zawartej z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku w dniu 7 sierpnia 2008 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) (k.14 i n.), której treść Sąd pierwszej instancji przedstawił w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wobec czego zbyteczne jest jej powtarzanie.

W świetle zapisów umowy należy stwierdzić, że przedmiotem świadczenia stron jest waluta polska. Kwota kredytu została udzielona w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłacanej kwoty według kursu kupna (...) obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia kredytu. Wartość franka szwajcarskiego, według kursu sprzedaży (...) obowiązującego w dniu spłaty, została też przyjęta jako wskaźnik waloryzacji poszczególnych rat, podlegających spłacie. Faktycznie zatem nie dochodziło do transferu wartości dewizowych i w związku z tym, umowy łączącej stron nie można określić jako umowy o kredyt w walutowy. Udzielony kredyt jest kredytem złotowym, a zastosowane w niej postanowienia dotyczące indeksacji stanowią klauzule waloryzacyjne.

Sąd Apelacyjny aprobuje uwagi Sądu pierwszej instancji wskazujące na to, że zawieranie tego typu umów, z jaką mamy do czynienia w tej sprawie zasadniczo jest i było w dacie umowy dopuszczalne. Uzgodnienie przez strony, że kredyt zostanie rozliczony poprzez odniesienie do innej waluty niż waluta kredytu nie pozostaje bowiem w sprzeczności z naturą zobowiązania, którego źródłem jest umowa, nie narusza również prawa ani zasad współżycia społecznego. Sama dopuszczalność zawarcia umowy kredytu indeksowanego była wielokrotnie wyrażana w orzecznictwie. Przykładowo, Sąd Najwyższy m.in. w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (sygn. akt I CSK 1049/14 (OSNC 2016, nr 11, poz. 134.) stwierdził, iż umowa kredytu indeksowanego mieści się w ramach konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant - art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego). Zawieranie tego typu umowy było możliwe pod rządem art. 69 Prawa bankowego w wersji obowiązującej w dacie podpisywania przedmiotowej umowy, tj. mimo braku szczegółowej regulacji jaką jest obecnie art. 69 ust. 2 pkt 4a i art. 75 b Prawa bankowego.

Przed dalszą analizą zapisów umowy i zarzutów apelacji zaznaczyć należy, że aktualnie kwestią przesądzoną w judykaturze jest to, że oceny abuzywności dokonuje się na datę dokonania czynności. Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17, (Biuletyn Sądu Najwyższego 2018/6/9) odwołując się do orzecznictwa (...) (tj. wyroku z 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. A. i in. przeciwko (...) SA) stwierdził, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. W ocenie Sądu Najwyższego, z przepisów dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, interpretowanych z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wynika niezbicie, iż okoliczności, które zaistniały po zawarciu umowy, nie mają znaczenia dla oceny abuzywności postanowienia.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając

jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W realiach tej sprawy nie można mieć wątpliwości co do tego, że zarówno powód, jak i powódka umowę zawarli jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Jeśli chodzi o kwestię indywidualnego uzgodnienia spornych zapisów, to wskazać należy, że zgodnie z art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. W myśl § 4 ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Zgodnie z poglądami orzecznictwa, o indywidualnie uzgodnionym postanowieniu można mówić wyłącznie wtedy, gdy w istocie dane postanowienie powstało poprzez wspólne uzgodnienie jego treści przez konsumenta i przedsiębiorcę, lub też zostało narzucone przedsiębiorcy przez konsumenta. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Okoliczność, że konsument znał i rozumiał treść postanowienia oraz zgodził się na wprowadzenie go do umowy nie stoi na przeszkodzie uznaniu, iż nie zostało ono indywidualnie uzgodnione, jeśli jego treść nie została sformułowana w toku negocjacji z konsumentem (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 lutego 2018 r. sygn. I ACa 778/17). Poza tym, do uznania postanowienia za indywidualnie uzgodnione nie wystarcza ustalenie, iż cała umowa była przedmiotem negocjacji, ale należy ustalić, iż przedmiotem negocjacji (indywidualnych ustaleń) było konkretne jej postanowienie, które potencjalnie może zostać uznane za niedozwolone (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2019, IV CSK 443/18).

Postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi są zatem takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Sama tylko potencjalna możliwość wywarcia wpływu przez konsumenta na treść postanowienia nie wystarcza, by uznać je za indywidualnie uzgodnione.

W tej sprawie umowa została zaczerpnięta z gotowego wzorca, na którego powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu i nie ma dowodów na to, że było inaczej. Co istotne strona pozwana w apelacji nie podważa prawidłowości wywodów Sądu pierwszej instancji w tej mierze. Zapisy umowy dotyczące klauzul indeksacyjnych nie zostały indywidualnie uzgodnione.

W najnowszym orzecznictwie przyjmuje się, iż zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenia kredytobiorcy. W ten sposób należy też ocenić postanowienie (część postanowienia) stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego (por. np. wyroki Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2017 r., C – 186/16, z dnia 14 marca 2019 r., C – 118/17, z dnia 3 października 2019 r., C – 260/18, i z dnia 10 czerwca 2021 r., C – 776/19 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC ZD 2021/B/20). Należy też stwierdzić, iż immanentną cechą klauzuli przeliczeniowej (indeksacyjnej, denominacyjnej) jest ryzyko walutowe, to jest ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych. Klauzula ryzyka walutowego określa główny cel umowy kredytu waloryzowanego do innej waluty, definiuje główny jej przedmiot, stanowi podstawowy element umowy kredytowej (wyroki Trybunału Sprawiedliwości z 14 marca 2019 r., C- 118/17, i z dnia 10 czerwca 2021 r., C – 776/19). Przesądzenie charakteru zawartego w umowie stron mechanizmu indeksacji jako określającego główne świadczenie stron rodzi konieczność jego oceny w kontekście przewidzianego w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. wymogu sformułowania postanowienia w sposób jednoznaczny.

W świetle stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, podzielanego również przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie, wyrażonego na tle wykładni przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE. L. 95 z dnia 21 kwietnia 1993 r.; dalej jako: Dyrektywa 93/13), warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne, jakie niesło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu (orzeczenie z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13). W podobnym tonie (...) wypowiedział się w orzeczeniu z dnia 20 września 2018 r., wydanym w sprawie C-51/17.

Dodać należy, że naruszenie obowiązku informacyjnego na etapie przedkontraktowym przybrać może formę zarówno niepodania wymaganej precyzyjnie wskazanej ustawowo informacji, jak i podania informacji w sposób niepełny. W celu uznania realizacji przez bank obowiązków informacyjnych w zakresie ryzyka kursowego nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca oraz odebranie od klienta oświadczenia, zawartego we wniosku o udzielenie kredytu, o standardowej treści, iż został on poinformowany o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjął do wiadomości i akceptuje to ryzyko. Istnieje obowiązek ostrzegawczy instytucji finansowej, która oferując kredyt powiązany z walutą obcą kredytobiorcy, niejednokrotnie takiemu, który nie ma zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu złotowego, powinna dołożyć szczególnej staranności w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z takim produktem finansowym. Zachowanie informacyjne banku powinno polegać na poinformowaniu klienta o zakresie ryzyka kursowego w sposób jednoznaczny i zrozumiały unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej od pożyczonej mimo dokonywania regularnych spłat (zob. wyrok SN z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18).

Tymczasem pouczenie odpowiadające wskazanym standardom nie było udzielane powodom, co wynika nie tylko z ich zeznań, ale także z dokumentacji dotyczącej umowy kredytowej,

Omawiane postanowienia umowne nie zawierają przejrzystego opisu mechanizmu waloryzacji, dzięki któremu powodowie, jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. mogliby w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, zrozumieć wypływające z tych postanowień konsekwencje ekonomiczne. Postanowienia te są niejednoznaczne, nietransparentne, nieprzejrzyste i trudne do zrozumienia, a poprzez wynikającą z umowy możliwość dowolnego kształtowania przez Bank kursu wymiany walut skutkują rażąco dysproporcją uprawnień kontraktowych na niekorzyść powodów i w sposób oczywisty godzą także w dobre obyczaje. Dobre obyczaje nakazują bowiem, aby koszty ponoszone przez konsumenta związane z zawarciem umowy były możliwe do oszacowania. Powodowie i to z przyczyn obiektywnych, nie byli w stanie tego uczynić. Brak jest też w umowie jakichkolwiek zapisów ograniczających zakres obciążenia powodów skutkami ryzyka zmian kursów waluty indeksacji.

W odniesieniu do zarzutów apelacji pozwanego podkreślić trzeba, że dowolność w określaniu kursu (...) zachodzi na gruncie zapisów umowy, co rzecz jasna nie oznacza braku jakichkolwiek ograniczeń Banku w tej mierze. Nie ulega wątpliwości, że w stanie prawnym z daty umowy co do zasady dopuszczalne było zawarcie przez strony umowy kredytu indeksowanego kursem (...), a przedmiotem badania w tej sprawie jest jedynie skonkretyzowany w umowie stron mechanizm tej indeksacji. Istotne jest, że w treści zobowiązania nie znalazły się jakiegokolwiek obiektywne kryteria pozwalające na zweryfikowanie sposobu ustalania kursu waluty przez pozwanego Bank.

Omawiane postanowienia są przy tym rozmieszczone w różnych jednostkach redakcyjnych umowy, co tylko potęguje ich nieprzejrzystość. Umowa nie określała precyzyjnych wskaźników do ich ustalenia kursu (...). W konsekwencji, w

chwili zawarcia umowy, wartość tych wskaźników nie dała się określić zarówno w odniesieniu do dnia przeliczania kwoty kredytu na (...), jak i w dniu ustalania kolejnych rat spłaty.

Rażąco naruszają interesy konsumenta postanowienia umowy, które charakteryzują się nieusprawiedliwioną dysproporcją praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelnym traktowaniem (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021/2/7 oraz cytowane tam orzecznictwo).

A. zawartych w przedmiotowej umowie klauzul odsyłających do kursów walut zawartych w tabeli kursów Banku narusza zasadę równorzędności stron. Mianowicie klauzule te nie odwołują się do obiektywnych wskaźników, na które żadna strona nie ma wpływu, lecz pozwalają wyłącznie pozwanemu na określenie miernika według jego woli i uznania. Umowę z uwagi na zastosowane klauzule cechuje brak transparentności. Pozwany na gruncie postanowień umowy miał pełną swobodę w ustalaniu kursu (...) w swoich tabelach i tym samym jednostronnie wpływał na zakres zobowiązania kredytobiorców. Powodowie w chwili zawarcia umowy kredytowej byli pozbawieni możliwości oceny konsekwencji ekonomicznych, które z niej wynikały.

Obecnie nie budzi już zresztą wątpliwości orzecznictwa, że tak określone postanowienia, z jakimi mamy do czynienia w tej sprawie, mają charakter abuzywny (vide: np. wyroki Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r., C-260/18,, pkt 44; z dnia 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt 48, 49 i 52 dnia 20 września 2018 r., C-51/17, pkt 68, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

Reasumując, Sąd Apelacyjny uznał za nieuzasadnione zarzuty apelacji odnoszące się do naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 385¹ § 1, art. 385² k.c. przez wadliwą ocenę materiału dowodowego oraz błędne zastosowanie prawa materialnego, które doprowadziło do uznania za abuzywne spornych klauzul umowy kredytowej stron.

Zarzucane w apelacji naruszenie przepisów ustawy o Narodowym Banku Polskim nie miało miejsca. Wskazywane w apelacji przepisy tej ustawy mają charakter ogólny i nie znajdują przełożenia na okoliczności tej sprawy. Za pomocą tych przepisów nie można uzupełnić umowy zgodnie z postulatem apelującego.

Wskazać też należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 września 2021 r., I (...) 74/21 wskazał definitywnie, że nie istnieją przepisy o charakterze dyspozytywnym, które mogłyby zastąpić niedozwolone postanowienie umowy przewidujące indeksację do waluty obcej. Sąd Apelacyjny to stanowisko w pełni aprobejuje i uznaje za adekwatne w tej sprawie.

W konsekwencji apelacja pozwanego okazała się niezasadna, zaskarżony punkt II wyroku jest bowiem prawidłowy.

Z powyższych motywów apelacja pozwanego została oddalona na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Wysokość kosztów postępowania apelacyjnego ustalono w oparciu o § 2 pkt 7 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.(Dz.U.2018.265 t.j.).

Jeśli chodzi o zażalenie powodów, to okazało się ono zasadne. Postanowienie o kosztach procesu za pierwszą instancję zapadło z naruszeniem art. 100 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Mając na uwadze charakter roszczenia ewentualnego, które zostało uwzględnione przez Sąd pierwszej instancji, należy uznać powodów za wygrywających proces. W takim wypadku istniały podstawy do obciążenia strony pozwanej w oparciu o treść art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. kosztami procesu poniesionymi przez powodów. Nie jest natomiast w takim wypadku możliwe odwołanie się do treści art. 100 k.p.c. i wzajemne zniesienie kosztów.

Mając na uwadze koszty wyłożone przez powodów, na które składały się: opłata od pozwu – 1000 zł, koszty zastępstwa procesowego – 10 800 (§ 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 t.j.) i opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł. zł zasądzeniu na rzecz powodów podlegała kwota 11 817 zł.

Z tych względów postanowiono na jak w punkcie III sentencji na podstawie art.

art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 ww. Rozporządzenia, przy uwzględnieniu, że powodowi opłacili zażalenie kwotą 150 zł.

(...)